

JUTARNJI LIST

BITKA S COVIDOM

Dramatična priča ugledne književnice Slavenke Drakulić: Kako sam preboljela koronu

Zaražena Covidom-19 za boravka u Švedskoj, književnica je ovog proljeća 6 tjedana provela u bolnici, od toga 6 dana na respiratoru

Piše: Slavenka Drakulić

Objavljeno: 15. kolovoz 2020. 12:57

Ležim na podu bolničke sobe. Blijedožuti linoleum još je vlažan jer malo prije oprala ga je čistačica kojoj sam vidjela samo čelo i oči, sve ostalo bilo je pokriveno zaštitnom opremom. Ipak, uz samu nogu kreveta primjećujem tamnocrvenu kap osušene krvi, mali trag nekog tko je ovdje ležao prije mene. Rano je jutro tri tjedna nakon što sam primljena u bolnicu s dijagnozom infekcije koronavirusom.

Sinoć su me iz odjela za intenzivnu njegu, na kojem sam, kažu mi, provela dvanaest dana, od kojih šest na respiratoru, prebacili u ovu jednokrevetnu sobu, iako sam se tome odupirala koliko god sam mogla.

Kad su mi rekli da odlazim s odjela intenzivne, neočekivano me preplavio strah, grlo se još više stisnulo i oblio me znoj.

Odlučno sam odmahivala glavom: ne, ne! Ta promjena bila je za mene veliki šok jer je nisam očekivala. Moj krevet, moje mjesto na koje sam se danima navikavala, stvorenja s crnim maskama koja su se o meni brinula, to je, otkako sam se probudila iz narkoze, bila moja izvjesnost, ono što mi je davalo osjećaj sigurnosti.

Dok su me vozili kroz dugačke hladne bolničke hodnike obasjane plavičastim svjetlom, panično sam se bojala izlaska iz odjela intenzivne njege, izvan dohvata sestara i doktora koji su me danonoćno okruživali, i prostora koji sam poznavala.

Nastavila sam protestirati odmahivanjem dok su me dva ravnodušna bolničara vozila prema novom odredištu, ne vjerujući da igdje drugdje mogu biti zaštićeni.

Na podu nove sobe vraćam se tom strahu od odvajanja od onog što je bio moj prvi doživljaj stvarnosti nakon buđenja iz narkoze. Pri dolasku u bolnicu nisam osjetila strah, čak ni nakon što su mi priopćili dijagnozu. Moguće je da više ništa nisam ni razumjela, jer je bolest već bila uzela maha, no sjećam se da sam se tresla u groznici te kako me glava užasno boljela, kao da je probada tisuće sitnih, oštrih iglica. Osim boli, nisam osjećala ništa. Paraliza emocija očito je nužna za preživljavanje.

Nakon što su me smjestili na novi odjel, u trenu sam zaspala, iscrpljena preseljenjem. Ujutro sobu vidim sasvim drugačije, kao prvi korak prema povratku u normalan život. Velika je i zračna, s prozorom koji gleda na bolnički kompleks okružen blijedozelenim drvećem, ali pogled prema vanjskom svijetu mijenja ritam tijela koji više ne određuju zamaskirani ljudi niti besmislene kazaljke na zidnom satu, nego svjetlost koja kroz njega ulazi ili se gasi. Ipak, ne mogu se sasvim pouzdati u svoje procjene vremena prema vanjskoj svjetlosti. Teško razlikujem zoru od sumraka, no svjesna sam da je svibanj i da su dani sve duži.

Dvorana u kojoj je smještena intenzivna njega izgleda poput ogromne montažne tvorničke hale s plavozelenim zavjesama koje odjeljuju pacijente. U polumraku tog prostora, za koji mi se činilo da je smješten u podrumu, bilo je malo znakova prema kojima sam mogla odrediti doba dana. Od stvarnoga svijeta nakon buđenja vidjela sam ljude s crnim plinskim maskama i prozirnim štitovima preko lica, pokrivenih glava, cijelog tijela zamotanog u zaštitnu odjeću, zastrašujućih jer nisu nalikovali na ljudska bića.

Ta bića su mi prilazila, točnije, prilazila su aparatima na koje sam bila priključena, vadila su mi krv, mjerila tlak i količinu kisika u krvi, davali lijekove i infuzije. Ako bih bila budna, davali bi mi znakove: palac gore umjesto osmijeha. Ili bi me potapšali rukom u debeloj, plavoj gumenoj rukavici. Ako bi mi i pokušali nešto reći, zvuk njihova glasa teško se probijao kroz masku. I ja sam imala čvrsto pričvršćenu masku za kisik koja mi je pokrivala usta i nos, onemogućujući mi da govorim. Iz narkoze probudila sam se gotovo sasvim gluha pa sam im morala rukama pokazivati da ne čujem. I da sam žedna: prvo bih kažiprstom pokazala uho i zavrtjela rukom, zatim bih palcem pokazala prema ustima.

Te tri geste ponavljala bih svakome tko bi mi prišao, uporno. Grlo mi je bilo nepodnošljivo suho, i nadala sam se da bi me možda manje boljelo kad bih ga navlažila. Silno sam se željela napiti vode, iako mi je svaki gutljaj sline bio bolan. Ali ma koliko mahala i pokazivala da sam žedna, bolničari, koji su me sasvim sigurno razumjeli, nisu reagirali. Napokon sam, na njihov užas, smogla snage i maknula masku: vode, dajte mi vode! Na to je jedna bolničarka uzela spužvicu na štapiću, umočila je u čašu s vodom i ovlažila mi usta iznutra, pazeći da mi ni jedna kap ne sklizne niz ranjeno grlo. Kad sam posegnula za plastičnom čašicom koju je držala u ruci, brzo ju je izmaknula izvan mog dohvata i, mašući prstom kao da se radi o djetetu, pokazala mi da ne smijem piti.

Kasnije, kad sam se već vratila kući, dvije noći zaredom sanjala sam isti san. U bolnici sam, oko mene zabrađeni ljudi, a ja vičem na svom jeziku: dajte mi vode, žedna sam! Oni se okreću i gledaju me, govore mi nešto, ali ja ih ne razumijem jer je njihov jezik različit od mojeg. Okreću se i odlaze. Budim se uz intenzivan osjećaj žeđi, kao u snu.

Od predmeta koji su me trebali vratiti svakodnevici, bio je tu samo sat. Visio je na betonskom stupu točno preko puta mog kreveta. Velik, s golemim brojkama, kako bi i kratkovidni pacijenti poput mene mogli vidjeti koliko je sati. Je li sat bio na tome mjestu kako bismo se mogli orijentirati u vremenu? Jer, za mene, kružnica kojom kazaljke na satu opisuju vrijeme, pretvorila se u ravnu crtu.

Svjetlo se u dvorani palilo i gasilo, osoblje je dolazilo i odlazilo, u nekom neuhvatljivom ritmu koji nije, kao što to obično biva, određivala svjetlost koja dolazi izvana i dijeli dan od noći. Jedanaest sati, koliko pokazuju kazaljke na tom satu, moglo je biti jedanaest ujutro, ali i jedanaest navečer - kako sam to mogla znati? Moram li svaki novi dan iznova osvojiti? Jedini pouzdani znak da je dan prošao ili započeo, bilo je pranje zuba. No nisam mogla znati kad je jutro, a kad večer, ako mi netko to ne bi rekao. Vrijeme koje je sat pokazivao nije bilo moje, određivali su ga drugi, a ja sam samo u njemu postojala.

Moje je vrijeme prolazilo u snu u koji sam utonula shrvana nekom posebnom vrstom umora koji mi nije dopuštao da se probudim. To nije bio dubok, čvrst san, nego neka vrsta polusna, kao kad ponekad popijem pre slabu dozu tableta za spavanje. San u kojem sam bila napola svjesna onoga što se oko mene događa, ali ipak se nisam osjećala budnom. U kratkim razdobljima kad bih bila budna, bila bih u čudnom stanju polusvijesti, u kojoj ne postoji ništa osim tjelesnih osjećaja: mokro, hladno, neudobno, prevruće, bolno...

Svijest o tijelu prethodila je svijesti o sebi kao osobi, o vlastitom Ja. Na intenzivnom odjelu osobnost postaje tako mala i nevažna. Jedino je važno da tijelo funkcionira poput mašine. U prvim trenucima polusvijesti, osjetila sam samo da postojim.

Da jesam. Oči su mi bile širom otvorene, vidjela sam dvoranu, bila sam tamo, ali niti je to bila dvorana niti sam to bila ja, već biće uronjeno u postojanje, još bez identiteta, još prazno, bez sjećanja, bez želja i misli - samo bivanje, budna prisutnosti u bezvremenu. Poput balona koji se postupno puni.

Prvu večer u novoj sobi, nakon oduševljenja, javila se jaka nelagoda. Nervozno sam opipavala dugme za alarm, željela sam biti sigurna da ga mogu dohvatiti jer dotad ni na trenutak nisam bila bez nadzora. Ali već ujutro, ohrabrena činjenicom da više nisam toliko ovisna o drugima, pokušala sam sama ustati iz kreveta, iako su iz mene virila barem tri katetera, a i dalje sam imala masku za kisik povezanu s bocom pored kreveta, zbog čega se baš i nisam mogla pomicati. Ipak sam nekako, uz veliki napor, uspjela sjesti na rub i spustiti noge na pod. Ali čim sam, držeći se za krevet objema rukama, pokušala stati na noge, složila sam se na pod. Alarm je ostao s druge strane mog ležaja i nisam ga mogla dohvatiti.

Nisam trebala biti tako poduzetna, pomislila sam kad sam se udobnije namještala na tvrdom podu. Pala sam, ali se nisam udarila. Ne, osjetila sam samo kako mi se noge, kao da su od gume, savijaju u koljenima i kako klizim i dotičem linoleum. A samo sam htjela otići u kupaonicu, jer imam čak i svoju kupaonicu, do koje, doduše, ne mogu niti dopuzati jer za to nemam snage, ali ipak me veselila pomisao da ću možda uskoro sama umiti lice i oprati zube, čak se i otuširati.

Prvi put pomislila sam na budućnost - u bezvremenu u kojem sam dotad boravila, budućnosti nije bilo. Nisam pomislila na to kada ću iz bolnice otići kući, ta mi je misao još uvijek bila sasvim daleka i apstraktna. Budućnost je u tome trenutku značila domoći se tuša. Bio je to dohvatljiv cilj. Mogu im reći da me posjednu u stolicu s kotačima, odvezu u kupaonicu i otvore tuš.

Da mi je samo otuširati se nakon dvadesetak dana ležanja, osjetiti jaki mlaz tople vode koja ispire znoj i zadah bolesti, pustiti da mi krupne kapi udaraju u lice, da bubnjaju po ramenima i klize niz noge, niz masnu slijepļu kosu. Da mi je sjediti pod tušem dugo, dok se ne isperu svi tuđi dodiri.

Nisam bila prljava, prali su me svaki dan - po tome sam znala da je prošao još jedan dan - dvije bolničarke ili dvojica bolničara, uvijek ih je trebalo dvoje jer su me morali okretati na bok. Sama sam jedva pomicala ruke. Tijelo je bilo odrvenjelo, umrtvljeno i nije me slušalo.

Zatim bi jedno od njih tkaninom namočenom u toplu vodu i sapun čvrsto i sistematično prebrisalo najprije jednu stranu tijela pa drugu, leđa, stražnjicu - pogotovo pažljivo prali su stražnjicu zbog pelena koje je to tijelo bilo primorano nositi - pa noge i na kraju ruke. Tek kad bi me ušuškali u čistoj spavaćici, oprali bi mi lice i namazali usne vazelinom, tijelo bi mi dopustilo da budem Ja. Nečiji bi prsti na usnama bili nježniji od drugih, i tada bih osjetila kako mi suze vlaže tek obrisane obraze.

Ne pokušavam ustati s poda jer sam preslaba. Osjećam da ću zaspati, svako malo svladava me umor kojem ne mogu odoljeti. Pokušavam ostati budna jer, ako zaspim na podu, mogla bih navući kakvu novu bolest i oduljiti oporavak. A ne mogu ni vikati i nekoga dozvati. Kad pokušam nešto reći, grlo prvo ispušta čudne zvukove, poput krkljanja, a riječi koje pokušavam izgovoriti izlaze s mukom i pretvaraju se u teško razumljivo mumljanje. Ipak, ne paničarim jer znam da će se uskoro otvoriti vrata i ući će sestra koja je zadužena za vađenje krvi ili ona druga, koja donosi lijekove.

U bolnici nema mira, svatko malo netko ulazi i popravlja, provjerava, nudi, pita. Možda tako i treba, radi se o bolesnici koja je preživjela novu strašnu bolest - bolest koja sije strah i ubija, o kojoj se ništa ne zna. U ovoj situaciji od svakog se pacijenta nešto može naučiti, baš kao i od bijelih miševa na kojima eksperimentiraju u laboratoriju.

Ležim i promatram vlastite ruke. Mršave, obješene kože, kao da nisu moje. "Izgubili ste deset kila", rekla mi je sestra. Kada u mojim godinama osoba toliko izgubi na težini, koža postaje prevelika. Višak se objesio i sa svakim pokretom leluja na kostima, posve prazan, kao dva broja preveliki kaput. Moglo bi ga se škarama odrezati na pravu mjeru. Nema više mesa, mišića, koji su ga ispunjavali. Polako, s naporom, podižem ruku u zrak i gledam tu ispražnjenu, namreškānu vrećicu koja se objesila s nadlaktice. Kako ležim nasuprot prozoru, svjetlo pada tako da vidim svaki njen nabor, ubod igle i modricu od podljeva.

Tako je tanka ta moja koža.

Prelazim prstom po zglobu, gdje je najtanja. Pipam izbočene plavičaste žile, kao da se želim uvjeriti da u meni još uvijek teče krv. Kako je moguće da me drži na okupu samo ta jadna, suha, naborana, gotovo prozirna opna - sve kosti i meso i živce i ono unutra, srce koje kuca, želudac, crijeva i lubanju s mozgom, i misli u njemu... Samo ta opna sprečava da se skup tkiva, zvanog tijelo, raspadne, da se ne prospe po podu, ne razlije poput vlažne mrlje, da ga više ne bude... Bez kože ne bi bilo ni tijela ni mene. Ono malo mene

koje se probudilo nakon narkoze osjeća kožu kao omotač, kao granicu bića, odjednom nimalo krhku.

Jednokrevetna soba bila je prijelazna faza prema sljedećem odjelu. Trebalo je najprije provjeriti mogu li gutati piće i jelo, a potom hoće li išta od toga stići do želuca. Mlada doktorica sluša kako gutam: prislanja slušalicu stetoskopa na moje grlo i pažljivo osluškuje. Sve dosad nisu mi dali da pijem, bila sam na infuziji, jer nisu mogli znati kamo bi ta voda otišla, objašnjava mi ona. Ako pravilno pijem, maknut će mi infuziju. Pravilno znači da tekućina ne smije završiti u plućima, jer bi me to moglo ugušiti ili izazvati opasnu upalu pluća.

Gutam polako i pažljivo, ona kima glavom. Dobro je. Zaustavlja infuziju i vadi iglu iz žile. Razgovorljiva je pa od nje doznajem da se moje stanje stalne pospanosti zove kronični umor te kako on nije posljedica lijekova koje sam dobivala na odjelu intenzivne - nego jedno je od glavnih obilježja moje bolesti. To bi moglo duže potrajati, kaže ona. U tom trenutku ne razumijem što to znači, njezine riječi prolaze mimo mene, jer još ne mogu pojmiti što u mojem slučaju znači "duže vrijeme". Govori li o danima ili o tjednima? Ili o onom vremenu iza?

Već sam drugi dan u jednokrevetnoj sobi, a još ne znam ni koliko sam dugo bila pod narkozom; moji službeni, i jedini, posjetitelji o tome ne govore. Možda mi je netko od njih to i rekao, ali mozak koji plovi u izmaglici to nije registrirao. Doktori su ovdje prema meni pomalo suzdržani. Iako više ne trebam disati uz pomoć aparata, i s kisikom me povezuje još samo tanka plastična cijev pod nosom, kao da nisu sigurni koliko sam prisutna i koliko razumijem svoju situaciju.

Nakon prolazne ocjene iz gutanja, dobivam dozvolu za premještanje na drugi odjel, neurološki. Tamo će provjeriti sve ostalo, od kretanja do prisebnosti i sposobnosti izražavanja.

U novoj sobi negdje visoko u zgradi (možda je intenzivna doista u podrumu, jer mi se čini da se sa svakim preseljenjem penjem kat više), još su jedna žena i jedan muškarac. Još ni u jednoj bolnici nisam vidjela da su muškarci i žene u istoj sobi, ali ovdje je to uobičajeno, tako je bilo i u vrijeme prije korone, kažu. Sad se slabim glasom već raspitujem i o takvim stvarima, što se tumači mojom prisebnošću. Ovamo su me preselili ujutro, u vrijeme za fizioterapiju.

Prvo me sestra oslobađa cjevčice za kisik, moja pluća sada moraju disati sama, i zbog toga, dok ležim, imam stalno priključen mjerač kisika u krvi. Prve vježbe radim sjedeći na krevetu. Terapeutkinja mi strpljivo objašnjava osnovne pokrete, primjerice: podignuti nogu od poda u horizontalni položaj i držati je tako najdulje što mogu. Čini mi se lako, ali kad pokušam, moram napregnuti svu snagu da barem na tren nogu zadržim u tom položaju. Kako ću ikad prohodati? - pitam obeshrabrena nakon prvog pokušaja. Ona se smije i odmahuje rukom. Svi se to pitaju, tješi me, ali za tri dana moći ćete hodati do kraja sobe. Podiže me na noge i pridržava. Jaka je i odlučna, drži me dok pokušavam napraviti prvi korak nakon više od tri tjedna u krevetu. Čini mi se da su mi noge manje gumene.

Već sljedećeg dana usuđujem se hodati uz terapeutkinju, držeći se za hodalicu. I to pet-šest metara, do kupaonice! Koraci su mi ukočeni, drhtim od napora, ali ne odustajem. I ne padam. Vraćamo se do kreveta, pa ponovno do kupaonice, I ujutro i popodne, dan za danom. Brzina oporavka moga tijela zapanjuje me, kao da postoji neki skriveni izvor iz kojeg crpi snagu. Jedan dan jedva se osovim na noge, a već nakon nekoliko dana hodam do kupaonice bez pomoći.

Potkraj tjedna već se usuđujem ići do vrata sobe, pa do hodnika. Treba mi desetak dana da se uputim cijelom dužinom hodnika, jako sporo i još uvijek s naporom. Moja susjeda je ovdje duže, ona se lakše kreće i usuđuje se otići do lifta udaljenog 30-ak metara. A susjed se sprema kući! Dok ga gledam kako pakira svoje stvari, prvi put pitam liječnicu koliko ću još vremena provesti u bolnici...

To ovisi o vama, kaže mi neurologinja s uganutom nogom u udlagama (teško je dobiti bolovanje u vrijeme epidemije! - smije se ona), zadužena za razgovor s pacijentima. Osoblje je ljubazno i razgovorljivo, jer i to je dio terapije, baš svi, od sestara do različitih specijalista za unutrašnje organe koje pozivaju na odjel da nas pregledaju, ili kojima nas vode.

Ovdje imamo tri cilja: da pacijent uspostavi normalnu komunikaciju s okolinom, da prohoda i da počne jesti čvrstu hranu, objašnjava mi neurologinja. Hodati, govoriti, jesti - pa to se i ne čini posebno zahtjevnim, kažem. Zašto onda jedete tako malo, morate više jesti, kaže, ali ne prijekorno nego nekako brižno. Izgubili ste mišiće, koje sada ponovno morate izgraditi.

Da, u pravu je. Znam to i sama, ali ne mogu jesti, jednostavno ne mogu. Kao ni ostali koji se oporavljaju od korone, ne osjećam ni miris ni okus hrane. Prisilite se, glasi njen dobronamjerni savjet.

“Prisiliti se” nova je riječ u mom bolničkom rječniku. Ali ma kako slaba bila, lakše mi se bilo prisiliti vježbati nego jesti. Prvo mi donose nekakve voćne kašice, čini mi se da je to hrana za bebe. Želudac i crijeva trebaju se ponovno naučiti na čvrstu hranu - govori dijetetičarka, kao da je riječ o dvama učenicima. No učenici su neposlušni. Želudac se buni da mu voćne kašice izazivaju kiselinu, a ni crijeva nisu baš najsretnija.

To natezanje s kašicama traje barem tjedan dana, pa i dalje gubim na težini. Daljnje mršavljenje nije poželjno, ponavlja više različitih liječnika, zabrinuto kimajući glavom. Slijedi CT želuca i crijeva, no ne nalaze razlog mojem odbijanju. Preporučuju čvrstu hranu, to je jedino rješenje. Jedite, savjetuju. Ali kako ću jesti kad ta hrana nema ni okusa ni mirisa? Prisilite se, kažu mi ponovo. Prisili se, kažu mi i moji od kuće s kojima sada već razgovaram mobitelom, iako muklim šapatom, jer jaka grlobolja traje i dalje. Što se prije navikneš na normalnu hranu, prije ćeš kući.

Borba za budućnost nije više tuširanje i hodanje, sada je to borba za svaki zalogaj triput u danu. Kao kad sam bila dijete i kad mi je baka odvrćala pažnju od jela slikovnicom ili kutijom sa šarenim dugmetima koje bi istresla na stol. Mama bi mi uspjela ubaciti

nekoliko zalogaja u usta, ali čim bih se prestala igrati i primijetila da jedem, odmah bih čvrsto zatvorila usta.

Meso, točnije blijedu kuhanu piletinu, posve odbijam, a ono drugo, nekakvo jedno povrće, krumpir, kuhanu ribu - toga jedva progutam par zalogaja, od kojih nema puno koristi. Kao da gutam zgužvani papir.

Sestre me gledaju sažaljivo, jer sama sam sebi najveća prepreka oporavku. Logopedica mi donosi kavu, terapeutkinja mi nudi kekse. Jednog od tih mučnih dana borbe, nakon puna dva tjedna provedena na ovom odjelu, jedna mlada sestra mi šapne - kao da se radi o povjerljivoj informaciji - probajte juhu od paradajza, samo probajte, možda će vam se svidjeti.

Kimnula sam glavnom, znatiželjna zašto joj je baš ta juha pala na pamet. Je li možda shvatila da dolazim iz kraja gdje raste paradajz?

U trenu se preda mnom stvorila zdjelica tople crvene juhe. Oprezno sam srknula prvu žlicu, spremna na razočaranje. No, u tom času dogodilo se da sam prvi put prepoznala okus hrane, kao da mi je baš ta juha u tom trenu vratila čulo okusa i mirisa. Isprva mi se učinilo da se radi o čaroliji. No možda je objašnjenje bilo jednostavnije: kušala sam nešto što je moje sjećanje prepoznalo, nešto nalik domaćoj hrani na koju sam navikla.

Sestra mi se smiješila, bila je zadovoljna. Od tada sam paradajz juhu jela dvaput dnevno, i ona me vratila u svijet hrane, a za njom su slijedili nezačinjena kuhana riba, bezukusni krumpir ili grašak i mrkva iz konzerve. Iako još uvijek nisam imala apetit, sa svakim na silu progutanim zalogajem preda mnom se otvarao put kući, poput odškrnutih vrata u mračnoj sobi kroz koju prodiru zrake sunca.

Potkraj boravka u bolnici svakog pacijenta čeka psihotest. Nisam zapamtila nijedno pitanje, i sigurna sam da sam odgovorila samo na njih nekoliko. No jedno mi je ostalo u sjećanju, jer sam pomislila da je doista preuranjeno da te tri tjedna nakon što te skinu s respiratora pitaju: razmišljate li o tome kako će korona utjecati na vaš izgled? Izgled? Kad u prolazu pogledam u zamagljeno kupaonsko ogledalo, vidim osobu raščupane kose s velikim podočnjacima i dubokim okomitim borama na obrazima. Crte lica prepoznatljive su mi, ali ne vidim - sebe. Ne obraćam pozornost na taj lik, ne približavam mu se, još nije vrijeme za zagledavanje.

Dovoljno mi je da već mogu zamisliti kako ću uskoro stati pred svoje kupaonsko ogledalo i osmotriti posljedice bolesti, od izraslih sjedina do ispaćenog lica i mreže sitnih bora koje će se pojaviti kad se nasmiješim. U bolnici mi je od izgleda daleko važnije da se mogu sama oprati i počešljati, da napokon mogu stajati pod tušem, umjesto da sjedim. I da mogu dići ruke dovoljno visoko da operem kosu. Ili da stojeći uguram noge u nogavice plave bolničke pidžame. Ne mogu znati koliko će me korona promijeniti, trebala bih odgovoriti. Možda da o izgledu pitate nekog mlađeg, sugeriram doktorici, izbjegavajući odgovor.

U bolnici sam šest tjedana. Odlazak je postao pitanje dana. Sada se na ovom odjelu osjećam gotovo kao kod kuće, najviše zbog toga što mi je poznat dnevni ritam. Dani su jednaki, raspored je neumoljivo isti, više nema nepredviđenih događaja, samo ponavljanje istog. Bolnička rutina koju sam posve usvojila, ulijeva mi osjećaj sigurnosti. Što je bliže vrijeme odlaska, osjećam sve veću potrebu za sigurnošću poznatoga. Izvan bolnice čeka me nepoznato, stvarnost koju moram ponovno upoznati, i od koje strepim. Čežnju za odlaskom ponovo prati strah od promjene.

Stigao mi je i laptop. Otvorila sam poruke, ali nisam ih mogla čitati. Ekran mi je izgledao gotovo jednako zagonetno kao i nekome tko ga vidi prvi put, a čitanje i najkraće poruke, kao aktivnost koja zahtijeva golemu koncentraciju i mentalni napor. Hoću li se morati iznova privikavati na rad na kompjuteru? Hoću li se ikad više moći usredotočiti dovoljno dugo da pročitam cijelu jednu knjigu?

Tješilo me što susjeda u krevetu preko puta, kad ne vježba i ne telefonira, čita. Dakle, čitanje moram vježbati jednako kao i hodanje. Vježbat ću čitanje, pomislila sam s dozom gorčine. I bit ću sretna ako se sjetim pročitanog! Ova bolest briše prošlost i ostavlja pustoš. Koliko će mi znanja ostati?

Primjećujem da više ne mislim na tijelo, o tijelu. Muči me sjećanje. Između mog fizičkog i psihološkog oporavka vlada potpuni nesklad. Nakon dva tjedna već brzo prolazim hodnikom nekoliko puta dnevno, ali i dalje imam praznine u sjećanju. Kad tijelo miruje, sjećanja se vraćaju sporo, u nepovezanim slikama, kao da kasnim sama za sobom.

Moj psihički život zasad je tek dodatak, privjesak fizičkom postojanju. Naročito mi je teško prisjetiti se vremena provedenog u intenzivnoj njezi, to su još samo fragmenti: pamtim osjećaj lebdenja nakon buđenja, trenutak kad mi doktorica pruža telefon i miče masku, a ja s mukom istisnem "halo" - jer to je prva potvrda da u izmučenom tijelu koje još nema snagu pomaknuti se, postoji osoba.

Već od samog buđenja iz narkoze, osjećam da se tijelo prvo oporavlja, prije mozga. Da tijelo sve određuje i da je oporavak zapravo - diktatura tijela. Odakle crpi snagu? Baš kao da se radi o mehanizmu koji treba popraviti, a doktori su mehaničari. Ne može snaga doći samo od juhe, lijekova, proteina, upornog vježbanja i riječi ohrabrenja. Mora biti još nečega u toj mješavini, neki nevidljivi sastojak, neuhvatljiva energija. Odakle dolazi neutaživa želja za preživljavanjem koje nisam svjesna, ali je osjećam dok se naprežem hodati ili kad gutam zalogaje bolničke hrane? Je li to iz samih stanica organizma koje imaju svoju volju, ili iz podsvjesne čežnje bića da živi?

Dugačak je proces povratka sebi. Teška bolest nepodnošljivo je sužavanje perspektive, udaljavanje od drugih, kojima je gotovo nemoguće zamisliti koliko ona izolira i mijenja čovjeka. No njihovi me glasovi, još uvijek daleki, poput tankih niti, vežu za stvarnost. Osjećam da su sve glasniji i kako me sve više privlače sebi.

Kući stižem sa strepnjom. Jesam li ovdje sigurna jednako kao i u bolnici? Hoću li se moći sasvim oporaviti, nastaviti tamo gdje sam stala prije bolesti? Da, željela sam da sve bude kao prije, u trenutku kad sam odlazeći u bolnicu zaključala vrata stana i ušla u

vozilo prve pomoći. Doista, sve i jest isto, osim buketa cvijeća i čestitki koji su u međuvremenu pristigli.

Zbunjena sam tim dočekom. “Dobrodošla natrag među žive!”, piše mi dobar prijatelj. I odjednom me preplavljuje ljutnja, gotovo bijes. Čemu takvo pretjerivanje? Čemu dramtiziranje?

Nisam ništa zaslužila da bih dobila čestitke, drugi su za to zaslužni, ja se čak ničega i ne sjećam. Ne mogu razumjeti je li to moje odbijanje znak da ne prihvaćam činjenicu kako sam bila na rubu života? Ili možda da ne mogu podnijeti odgovornost za strah koji su drugi proživjeli zbog mene - moja djeca, moj muž, moji prijatelji - i zbog kojeg se sada osjećam krivom?

Kriva sam i zbog toga što se, iz straha da me neće razumjeti, bojim priznati im da sam kroz ovu bolest doživjela ono što me čeka u starosti: ovisnost o drugima, nesigurnost, krhkost i krajnju usamljenost. No još nisam tamo. Uzimam lak i lakiram nokte. Lak je tamnocrven, boje osušene krvi.

<https://www.jutarnji.hr/life/zivotne-price/dramaticna-prica-ugledne-knjizevnice-slavenke-drakulic-kako-sam-preboljela-koronu-15013576>